

**УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ**

**ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
мр Амре Хоџић Јејне**

Утицај вербално-визуелног материјала на усвајање вокабулара енглеског као страног језика

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију</p> <p>Наставно-научно веће Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду на седници одржаној 22. 4. 2016. године.</p>
<p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>доц. др Биљана Радић-Бојанић, доцент, ужа научна област Англистика (избор у звање: 4. 7. 2011.), Филозофски факултет, Нови Сад, Универзитет у Новом Саду, ментор доц. др Радмила Бодрич, доцент, ужа научна област Англистика (избор у звање 8. 3. 2012.), Филозофски факултет, Нови Сад, Универзитет у Новом Саду доц. др Ивана Ћирковић Миладиновић, доцент, ужа научна област Енглески језик са методиком наставе (избор у звање 9. 9. 2015.), Факултет педагошких наука, Јагодина, Универзитет у Крагујевцу.</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме:</p> <p>Амра, Тарик, Хоџић Јејна</p>
<p>2. Датум рођења, општина, држава:</p> <p>2. 3. 1978. Приштина, Србија</p>
<p>3. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:</p> <p>Факултет хуманистичких наука, Универзитет у Новом Пазару, „Утицај медија на развој синтаксичких структура у писању енглеског као страног језика“, Лингвистичке науке, Англистика, 26. 9. 2008.</p>
<p>4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</p> <p>Лингвистичке науке, Англистика</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
<p>Утицај вербално-визуелног материјала на усвајање вокабулара енглеског као страног језика</p>

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација мр Амре Хоџић Јејне има 272 стране и састоји се од шест поглавља, списка коришћене литературе са 199 референци и осам прилога. У склопу дисертације налази се 36 табела, девет слика и шест графикона.

1. **Уводна разматрања** (стр. 12-21): део у којем се описује тема рада, циљеви рада и хипотезе, значај и потребе истраживања. У овом поглављу је такође дат кратак преглед релевантне литературе и описана структура дисертације.
2. **Истраживања у области наставе и усвајања вокабулара енглеског као страног језика** (стр. 22-58): поглавље које обухвата теоријски оквир и преглед литературе за истраживања и ставове у области наставе и усвајања вокабулара, важних аспеката усвајања и знања речи, са посебним освртом на продуктивни и рецептивни вокабулар, стратегије учења вокабулара, као и тренутне трендове у настави вокабулара.
3. **Истраживања у области изучавања средстава визуелних комуникација, когнитивне психологије и психоллингвистике** (стр. 59-92): представљене су основе теоретских оквира и истраживања у области изучавања средстава визуелних комуникација и психоллингвистике, при чему се нагласак ставља на комбинацију слике и текста, развој средстава визуелних комуникација из аспекта историје уметности, значај пажње у обради информација, као и прагматичког дејства слика и реченица са средстава визуелних комуникација.
4. **Методологија истраживања** (стр. 93-126): приказује циљеве истраживања, методе, технике, инструменте прикупљања података, начин анализе и презентовања резултата, као и опис узорка и тока истраживања.
5. **Анализа резултата истраживања** (стр. 127-198): централно поглавље дисертације које се односи на интерпретацију резултата истраживања и анализу података који су прикупљени тестом, експериментом, упитником, извештајем и интервјуом.
6. **Закључак** (стр. 199-211): приказани су закључци изведени након прегледа литературе, спроведеног истраживања и анализе резултата. Такође, у оквиру овог поглавља су наведена и ауторкина размишљања, као и предлози за даља истраживања у овој области, а која су у служби унапређења наставе енглеског као страног језика.

Литература (стр. 212-225)

Прилози:

Прилог бр. 1 (стр. 226-232) Упитник за студенте

Прилог бр. 2 (стр. 233-234) Листа питања за интервју

Прилог бр. 3 (стр. 235) Листа питања за писани извештај студената

Прилог бр. 4 (стр. 236-237) Пример извештаја студената

Прилог бр. 5 (стр. 238-241) Узорак интервјуа

Прилог бр. 6 (стр. 242-253) Иницијални тест

Прилог бр. 7 (стр. 254-262) Финални тест

Прилог бр. 8 (стр. 263-272) Узорак материјала за експерименталну наставу вокабулара

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација мр Амре Хоцић Јејне под називом „Утицај вербално-визуелног материјала на усвајање вокабулара енглеског као страног језика“ бави се изучавањем веома сложеног предмета истраживања који подразумева познавање две потпуно различите теоријске области: примењену лингвистику и графички дизајн. Дисертација је написана у складу са класичним истраживачким форматом и у првом делу даје преглед теоријских разматрања и литературе која је релевантна за истраживачки проблем, а у другом делу приказује главне резултате истраживачког рада и закључке истраживања.

У **првом поглављу** кандидаткиња укратко излаже предмет, циљ и задатке истраживања, постављајући генералну и шест посебних хипотеза. Такође, она у овом поглављу, поред кратког прегледа литературе, образлаже значај и потребе истраживања, те објашњава коришћене методе и технике истраживања.

Друго поглавље, које представља прву половину теоријског дела дисертације, кандидаткиња започиње прегледом проучавања наставе и усвајања вокабулара енглеског као страног језика. Наведени су најбитнији моменти у историји развоја наставе, али и савремени трендови у настави вокабулара данас, из чега се може приметити да је општа препорука наставницима енглеског као страног језика да на часу користе различите активности и приступе, а да ученике подстичу у коришћењу разних стратегија за учење. Поред истицања значаја вокабулара у настави енглеског као страног језика, у овом поглављу је детаљно објашњено шта је битно за усвајање нових речи, шта значи имати знање о речи и који су то најважнији аспекти познавања речи. Посебна пажња посвећена је продуктивном и рецептивном вокабулару, као два различитим врстама знања, јер се управо проблем у комуникацији јавља у покушајима да се новонаучене речи примене у говору или писању. Како коришћење вербално-визуелног материјала у учењу енглеског језика представља једну од стратегија памћења, у овом поглављу један одељак се бави управо основним стратегијама учења вокабулара, а кандидаткиња завршава овај теоријски део прегледом литературе која се бави истраживањем најзначајнијих фактора који утичу на усвајање вокабулара.

У **трећем поглављу** ове дисертације систематично је представљен појам и врсте средстава визуелних комуникација, њихов развој кроз историју са посебним освртом на коришћење језика у визуелној уметности, а све са циљем да се да увид у сврху њиховог постојања и уске везе са језиком. У овом поглављу су поменути основни елементи визуелне писмености, визуелног језика и језика реклама, као и компарација домаћих са британским/америчким рекламама, тако да се на тај начин добија јасна представа о томе како и колико визуелне комуникације, које се у главном заснивају на комбинацији слике и речи/реченица, могу бити веома корисно помагало у процесу учења, под условом да се користе на одговарајући начин. Становиште когнитивне психологије и психолингвистике по питању овог начина учења речи, на основу наведене литературе, јесте да због дуалног кодирања речи, као резултат конекција које се формирају између вербалних и визуелних система, утицај овакве врсте инпута побољшава усвајање вокабулара. На крају овог теоријског поглавља кандидаткиња закључује да постоји велики број доказа изведених из научних истраживања који указују на то да је комуникација која има визуелну компоненту много ефективнија од оне која је нема и да је коришћење вербално-визуелног материјала, било за преношење информација код реклама или учења вокабулара страног језика углавном позитивно, али да треба водити рачуна о индивидуалним разликама код ученика/прималаца порука када се обликује вербално-визуелни материјал, притом узевши у обзир и њихово претходно знање о презентованом садржају.

Четврто поглавље даје детаљан приказ методологије истраживања. По природи веома сложено, истраживање спроведено за ову дисертацију засновано је на комбинацији квантитативног и квалитативног приступа, а састоји се из три фазе током којих кандидаткиња примењује различите, одговарајуће истраживачке методе, инструменте и технике. У првој фази студенти све четири године енглеског језика и књижевности на Универзитету у Новом Пазару попунили су упитник чија је сврха била да утврди опште податке о студентима, податке везане за искуство у учењу енглеског језика, стратегије које користе у учењу вокабулара, као и ставове и мишљења у вези наставе енглеског језика са вербално-визуелним инпутом. У другој фази прикупљања података за истраживање 41 студент друге и четврте године енглеског језика и књижевности је због спровођења планираног експерименталног истраживања тестиран путем иницијалних тестова нивоа познавања вокабулара под називом *Quick Placement Test* у циљу утврђивања хомогености и формирања по две

групе (експериментална и контролна) које су сличне по нивоу знања. Са експерименталним групама извођена је настава уз структурисани инпут сачињен од вербално-визуелног материјала са средстава визуелних комуникација. Студенти обе експерименталне групе били су у обавези да пишу извештаје после спроведене наставе вокабулара. Завршни део друге фазе је био финални тест знања вокабулара којим је ауторка проверила ниво дугорочне ретенције код студената контролних и експерименталних група, а чијим упоређивањем се добио податак о степену ефективности употребе вербално-визуелног материјала у усвајању вокабулара. Трећа фаза се односила на спровођење интервјуа са 20 одабраних студената. Писање извештаја је спроведено у циљу анализе когнитивних процеса и односа студената експерименталних група према настави са вербално-визуелним инпутом, а интервјуи зарад добијања потпуније слике о когницији како студената експерименталних, тако и студената контролних група. Такође, кандидаткиња је у овом поглављу детаљно описала структуру узорка сваког појединачног дела истраживања и образложила избор метода за прикупљање и обраду резултата.

У **петом поглављу** даје се приказ резултата истраживања. Добијене резултате истраживања кандидаткиња је представила и интерпретирала на темељу методолошких приступа које је користила – дакле прво је представила резултате квантитативног, а након тога и квалитативног дела истраживања. На крају поглавља је обједињена дискусија свих приказаних резултата. Емпиријски показатељи до којих се дошло у овом истраживању показују да су студенти који су наставу вокабулара имали уз вербално-визуелни инпут у експерименталним групама обе године студија генерално више напредовали од студената у контролним групама. Код посебних резултата теста, усвајање значења и писања речи успешније је код експерименталних група, док за усвајање облика речи, као и мање-фреквентних речи, разлике између експерименталних и контролних група постоје, али нису биле статистички значајне. Дакле, иако се упитником утврдило да су студенти мишљења да вербално-визуелни материјал позитивно утиче на облик речи и мање-фреквентне речи, то се у финалном тесту није показало таквим. Путем интервјуа и писаних извештаја утврдило се да су студенти мишљења да вербално-визуелни материјал позитивно утиче на усвајање значења, писања и делимично облика речи, док то није био случај са мање-фреквентним речима, што је додатно потврдило резултате квантитативног дела истраживања.

У последњем, **шестом поглављу**, кандидаткиња обједињује резултате теоријског и емпиријског дела истраживања и изводи главне закључке. Такође, у склопу овог поглавља су приказане педагошке импликације, као и предлози за даља истраживања у овој области.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Објављени радови:

- Хоцић-Јејна, А.** (2013). Утицај медија на усвајање вокабулара енглеског као страног језика. *Часопис за науку, културу и умјетност „Универзитетска мисао“*, бр. 12(3), (стр. 209-218). Универзитет у Новом Пазару, Нови Пазар.
- Хоцић-Јејна, А.** (2011). *Утицај медија на развој синтаксичких структура у писању енглеског као страног језика*. Ел-Келимех, Нови Пазар, 2011. ISBN 978-86-7980-118-0
- Хоцић-Јејна, А.** (2011). Употреба аудиовизуелних наставних средстава у настави енглеског језика у образовним институцијама на територији Новог Пазара. *Часопис за науку, културу и умјетност „Универзитетска мисао“*, бр. 10. (стр. 64-77). Универзитет у Новом Пазару, Нови Пазар.
- Хоцић-Јејна, А.** (2010). Модел примене сликовних тестова у настави енглеског код млађих ученика, *Часопис за науку, културу и умјетност „Универзитетска мисао“*, бр. 9, (стр. 108-115). Универзитет у Новом Пазару, Нови Пазар.

Саопштења на научним скуповима:

- Hodžić-Jejna, A.** (2013). The Influence of Word Etymology Knowledge on Learning of Borrowings. *3rd International Conference of Foreign Language, Teaching and Applied Linguistics*, International Burch University, 3-5 May 2013. Sarajevo.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Добијени резултати дисертације су потврдили општу хипотезу и већину постављених посебних истраживачких хипотеза. Поред тога, добијене су и додатне информације о когнитивном процесу приликом усвајања вокабулара уз помоћ вербално-визуелног материјала, као и врстама стратегија које студенти користе. Резултати изложени у складу са истраживачким питањима су следећи:

- Значајно откриће у овој дисертацији јесте да студенти успешније усвајају вокабулар уколико је презентован уз помоћ вербално-визуелног материјала.
- Усвајање значења и писања речи успешније је уз помоћ вербално-визуелног материјала код експерименталних група, док за усвајање облика речи, као и мање-фреквентних речи, разлике између експерименталних и контролних група постоје, али нису биле статистички значајне.
- Студенти експерименталних група имају позитивно мишљење о дејству наставе уз помоћ вербално-визуелног материјала, као и о значају средстава визуелних комуникација за усвајање англистичког вокабулара.
- Студенти су изразили своје мишљење по питању врста средстава визуелних комуникација, где сматрају да је учење вокабулара лакше уз слике, цртеже и илустрације, али да дијаграми и табеле не утичу много.
- Код испитивања стратегија учења вокабулара које студенти користе, дошло се до закључка да они најчешће користе друштвене и метакогнитивне стратегије, умерено користе детерминационе и когнитивне стратегије, а у најмањој мери користе стратегије памћења. Од стратегија памћења најчешће користе повезивања менталне представе речи са њеним значењем и повезивање нове речи са значењем речи коју већ знају.
- Поред ових података, добијена је и једна општа слика о когнитивном процесу код студената током усвајања речи када је комбинована са сликом - тако што запамте слику и у мислима је вежу за реч, а онда када покушавају да је се присете, у великој мери им је лакше него када реч уче само на класичан начин.
- Студенти су изразили велико задовољство због наставе која је другачија од устаљене - осећали су се опуштено, било им је интересантно и брзо им је пролазило време на часу, што доводи до стварања позитивне атмосфере, додатне мотивације, квалитетнијег и бржег учења јер када се студенти осећају пријатно током наставе, то углавном резултира позитивним исходима.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Може се закључити да је кандидаткиња овладала многобројном релевантном литературом коју је детаљно сагледала и критички обрадила. Резултати истраживања су приказани систематично и обрађени у складу са захтевима које поставља методологија квантитативних и квалитативних истраживања. Интерпретирани су на јасан и систематичан начин, с освртом на закључке претходних истраживања, као и теоријских концепата тамо где не постоје претходна истраживања. Оваквим поступцима је обезбеђен аутентичан научни допринос тезе.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:	
1.	Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме Да.
2.	Да ли дисертација садржи све битне елементе Да.
3.	По чему је дисертација оригиналан допринос науци С обзиром да су ретка истраживања која се баве овом проблематиком из интердисциплинарне перспективе, где је аутор једнако стручан и у области примењене лингвистике и у области графичког дизајна, ова дисертација има управо ову предност пошто је кандидаткиња једнако образована и из области стране филологије и из области визуелних уметности. Резултат ове интердисциплинарности је ваљано осмишљено и изведено истраживање, валидни подаци и дубинско тумачење података, а сазнања до којих је кандидаткиња дошла током истраживања могу да имају директан утицај на структурисање силабуса за стране језике, као и на израду материјала (удбеника, радних свезака, радних листова, сликовних речника, итд) који се користи у настави страних језика.
4.	Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања У докторској дисертацији нема већих теоријских, методолошких и истраживачких недостатака који би утицали на резултате истраживања или коначну структуру текста. Кандидаткиња ће свакако извршити мање интервенције приликом припреме рукописа за штампу, укључујући мање језичке и стилске интервенције.
X ПРЕДЛОГ:	
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже да се докторска дисертација под називом <i>Утицај вербално-визуелног материјала на усвајање вокабулара енглеског као страног језика</i> мр Амре Хоџић Јејне прихвати, а кандидаткињи одобри одбрана.	

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

доц. др Биљана Радић-Бојанић

доц. др Радмила Бодрич

доц. др Ивана Ћирковић-Миладиновић

Нови Сад, 7. 5. 2016.